

شعر زمان ما

۱۵

شمس لنگرودی

شعر شمس لنگرودی از آغاز تا امروز

شعرهای برگزیده

تفسیر و تحلیل موفق‌ترین شعرها

از

فیض شریفی

مؤسسه‌ی انتشارات نگاه

تهران، ۱۳۹۲

شریفی، فیض، ۱۳۳۴ -

شمس لنگرودی: شعر شمس لنگرودی از آغاز تا امروز، شعرهای برگزیده،
تفسیر و تحلیل موفق‌ترین شعرها / از فیض شریفی.
تهران: مؤسسه‌ی انتشارات نگاه، ۱۳۹۱.

۳۷۵ ص.

شعر زمان ما: ۱۵.

ISBN: 978-964-351-802-8

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. شمس لنگرودی، محمد، ۱۳۳۰ - نقد و تفسیر.

۲. شعر فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد. ۳. شعر فارسی - قرن ۱۴.

۱۳۹۱ ۸۵/۸۵۸/م ۱۲۳/ PIR ۸۱/۶۲

شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۳۰۲۷۵۴۳

- در مهتابی دنیا ۹۱
- اشاره ۹۳- بیداری ۹۴- پیدا ۹۶- میدان یادبود ۹۷- اشعار تاریکی و برف (۸) ۹۸-
چشم‌انداز ۹۹- در مهتابی دنیا ۱۰۰- حدیث جنگ و وطن (۴) ۱۰۲
- خاکستر و بانو ۱۰۳
- خاکستر و بانو ۱۰۵- خورشید ۱۲۸- جادو ۱۲۹
- جشن ناپیدا ۱۳۱
۱. (جریان سنگ بلور خون است شعر) ۱۳۳- ۲. (شعر ناگهان به سراغ آدمی می‌آید) ۱۳۵-
۵. (پسرم، بین چه کسی به در می‌کوبد) ۱۳۶- ۸. (می‌بینم دریا کوچک می‌شود) ۱۳۸-
۱۶. (آه برکشیده بودم که برگ‌های تو را برگشایم) ۱۴۰- ۳۶. (من این راه دراز را
آدمم که ترا ببینم) ۱۴۱- ۴۲. (در سایه‌ی چاقو) ۱۴۲- ۵۳. (از سوراخ کلید) ۱۴۳
- قصیده‌ی لبخند چاک چاک ۱۴۵
- قصیده‌ی لبخند چاک چاک ۱۴۷
- چتر سوراخ ۱۷۷
۶. (فریاد را شنیدیم) ۱۷۹- ۱۱. (نمی‌خواستم که پرچم کوچک در میدانی بوده
باشم) ۱۸۰- ۲۲. (شوریده در هوای تیره و سرما و باد به کجای روی) ۱۸۱
- اشعاری برای تو که هرگز نخواهی شنید ۱۸۳
۱. (مجاله در انبوه خارها مانده‌ام) ۱۸۵- ۴. (تو دیگر نیستی) ۱۸۷- ۷. (صدایت
کردم) ۱۸۸- ۸. (اندوهبار) ۱۹۰
- نت‌هایی برای بلبل چویی ۱۹۱
۱. (دل‌م به بوی تو آغشته است) ۱۹۳- ۷. (تو نیستی که ببینی) ۱۹۵- ۱۲. (خورشید

شامگاه خزانی زیبا نیست) ۱۹۷-۲۵. (سخن از آزادی ناتمام است) ۱۹۸-
 ۳۵. (مارمولک ترسان) ۱۹۹-۴۴. (مگوه فاصله‌ها بس غریب است دخترم) ۲۰۱-
 ۶۳. (باد) ۲۰۲

پنجاه و سه روانه‌ی عاشقانه ۲۰۳

۱. (بن‌تابانه در انتظار توام) ۲۰۵-۶. (می‌آیی و چون چاقویی روزم را) ۲۰۶-
 ۱۱. (سپاسگزارم درخت گلایی) ۲۰۸-۱۲. (از من می‌رس چرا دوست دارم) ۲۰۹-
 ۲۰. (برای سستایش تو) ۲۱۰-۲۸. (انگشت‌های تو) ۲۱۱-۳۵. (بر دکه‌ی
 روزنامه‌فروشی) ۲۱۲-۴۸. (شیشه‌ی بدلی بودم) ۲۱۴

باغبان جهنم ۲۱۵

۱. (متلاطم) ۲۱۷-۱۱. (نمی‌دانند به قریانگاه می‌رود) ۲۱۸-۱۶. (بازگشته‌ام از
 سفر) ۲۱۹-۳۶. (دیر آمدی موسا!) ۲۲۰-۴۸. (راهی نمانده‌است) ۲۲۱-۵۴. (به
 این همه پنجه‌نیازی نبود) ۲۲۲

نمایی از بن‌مایه‌های عاشقانه‌ی آثار شمس لنگرودی ۲۲۳

ملاح خیابان‌ها ۲۳۱

۵. (باقی مانده‌ی عمر را) ۲۳۹-۷. (شعر چیست) ۲۴۰-۸. (دوستت دارم) ۲۴۲-
 ۲۵. (چمدانت را می‌بستی) ۲۴۳-۲۶. (روز) ۲۴۴-۲۸. (بازی تمام شد) ۲۴۵-
 ۳۹. (آمده‌ام!) ۲۴۶-۴۲. (خوب، حساب و کتاب‌ها دیگر روشن است) ۲۴۷-
 ۴۶. (نابینای توام) ۲۴۸-۴۷. (می‌خواستم جهان را به قواری رویاهایم درآورم) ۲۴۹-
 ۵۰. (چه قدر بی‌تو به سر بردن دشوار است) ۲۵۰-۵۴. (دریا) ۲۵۱

نقد و نظر بر لب‌خوانی‌های قزل‌آلای من و رسم کردن دست‌های تو ۲۵۹

دفترهای شعری «لب‌خوانی‌های قزل‌آلای من» و «رسم کردن دست‌های تو» ۲۶۷

لبخوانی‌های قزل‌آلای من..... ۲۷۱

۱. (تمامی روزها یک‌روزند) ۲۷۳ - ۷. (جز در لاکم) ۲۷۴ - ۸. (حالا که پلنگ برفی) ۲۷۵ - ۲۱. (گوزن جوان) ۲۷۶ - ۳۶. (می‌دانم می‌باری که دیوانه ترم کنی برف) ۲۷۷ - ۴۲. (این رود) ۲۷۸ - ۵۳. (روزی از مرگ سخن می‌گفتم) ۲۷۹ - ۵۹. (بعضی چیزهاست) ۲۸۰ - ۶۶. (صبر پیشه کن عزیز دلم) ۲۸۱ - ۶۷. (بلیت خریدم) ۲۸۲ - ۶۹. (چند چوب خشک) ۲۸۳ - ۷۴. (چه هلهله‌یی!) ۲۸۴ - ۸۰. (شکوفه‌های انار را ببین) ۲۸۵ - ۸۸. (در هر ایستگاهی که پیاده شوی) ۲۸۶ - ۸۹. (من یک ساده‌ام) ۲۸۷ - ۹۱. (چیز بدی نیست جنگ) ۲۸۸ - ۹۲. (سنگی بگذار) ۲۸۹ - ۹۴. (از تو حدشادم) ۲۹۰ - ۹۶. (امروز) ۲۹۱ - ۱۰۵. (دوریت) ۲۹۲ - ۱۱۰. (گنجشکان لاف می‌زنند:) ۲۹۳ - ۱۱۱. (چه شغل عجیبی!) ۲۹۴

رسم کردن دست‌های تو..... ۲۹۵

۱. (به حرف تو رسیده‌ام) ۲۹۷ - ۱. (باد) ۲۹۸ - ۱۰. (از این همه ماه) ۲۹۹ - ۱۱. (بوی تو) ۳۰۱ - ۲۳. (بیهوده نیست) ۳۰۲ - ۲۴. (همه از تو حرف می‌زنند) ۳۰۶ - ۲۵. (مسلماً قطار شما حدود ساعت هفت می‌رسید) ۳۰۸ - ۳۸. (حیف نیست) ۳۰۹ - ۴۱. (می‌توانم) ۳۱۱ - ۴۴. (و تو هم روزی پیر می‌شوی) ۳۱۳ - ۵۳. (عزیز من) ۳۱۴

شب نقاب عمومی است..... ۳۱۷

۴. (در «ست») ۳۲۵ - ۱۴. (در آتش من می‌چرخد) ۳۲۶ - ۱۵. (شب) ۳۲۷ - ۱۸. (کاش) ۳۲۸ - ۱۹. (من خواب ستاره‌یی را می‌بینم) ۳۲۹ - ۲۱. (درختی پر میوه شدم) ۳۳۱ - ۴۰. (امروز) ۳۳۲ - ۴۷. (زخمی کوچکم) ۳۳۳ - ۵۲. (رودخانه‌ام می‌گوید برگردیم) ۳۳۴ - ۵۵. (تندباد) ۳۳۵ - ۵۸. (جز روزگار من) ۳۳۶ - ۵۹. (سراسر شب) ۳۳۷ - ۶۴. (می‌شنیدم اگر) ۳۳۸ - ۶۶. (چرا آنان) ۳۳۹ - ۶۷. (پیش‌تر از این‌ها نیز اینان را دیده‌ام) ۳۴۰ - ۷۴. (آیا ستاره‌ها) ۳۴۱ - ۸۸. (آن قدر به تو نزدیک بودم) ۳۴۲ - ۹۰. (دور از تو) ۳۴۳ - ۹۴. (لب‌های مان، دو بال کبوتر) ۳۴۴ - ۹۵. (این موسیقی) ۳۴۵ - ۹۶. (کنار تو) ۳۴۶ - ۱۰۴. (شب همین قارچ‌هاست) ۳۴۷

- ۱۰۷. (آرام باش پرومته!) ۳۴۸ - ۱۱۰. (این همه از تاریکی بد نگویند) ۳۴۹ -
 ۱۱۲. (با تن گردی از مخمل فیروزه‌یی) ۳۵۰ - ۱۱۶. (میوه‌ی بی ماندت) ۳۵۱ -
 ۱۱۹. (این نور برگردد) ۳۵۲ - ۱۲۳. (آیا اتفاقی است) ۳۵۳

- می‌میرم به حرم آن که هنوز زنده بودم ۳۵۵
 ۷. (کدام!) ۳۵۹ - ۹. (ژرفا ژرف و سرد است) ۳۶۰ - ۱۲. (از کجا آمده بود) ۳۶۱ -
 ۱۶. (معصومانه‌ترین سرکشی بود) ۳۶۲ - ۱۸. (کوب کوب، کوب کوب...) ۳۶۳ -
 ۲۲. (گپ و گفت آرام) ۳۶۴ - ۳۸. (اشاره‌اش اکنون به چیست) ۳۶۵ - ۴۰. (ابر) ۳۶۶ -
 ۴۱. (انبوه انبوه تاریکی) ۳۶۷ - ۴۳. (موربانه‌ای که به خوردن خانه‌اش مشغول
 است) ۳۶۸ - ۴۶. (بین من و تو) ۳۶۹ - ۴۷. (از گلی که نچیده‌ام) ۳۷۰ - ۴۸. (گنجشک
 شامگاه!) ۳۷۱ - ۵۰. (از پیست که بر می‌گردم) ۳۷۲ - ۵۳. (باز) ۳۷۳ - ۵۶. (غمگین
 مشو عزیز دلم) ۳۷۴ - ۵۷. (می‌میرم) ۳۷۵

WWW.KOBI.PERSIAN.COM

سخن ناشر

«من مرگ را سرودی کردم

سرسبزتر ز بیشه...»

ا. بامداد

... بی هیچ تردیدی مجموعه‌ی بی نظیر و پنج جلدی «شعر زمان ما» که تفسیر و تحلیل گزیده شعرهای پنج شاعر بزرگ معاصر: نیما، اخوان، شاملو، سپهری و فروغ را شامل می‌شود و طی سالیانی طولانی از سوی زنده‌یاد «محمد حقوقی» شاعر و محقق فروتن فراهم آمده بود، گنجینه‌ای گرانباست از شعر روزگار ما که انتشار آن با تلاش انتشارات نگاه میسر شد و جامعه‌ی ادبی اعم از روشنفکران و دانشجویان و دیگر اهالی فرهنگ از آن استقبال شایانی کردند و تجدید طبع چندباره‌ی هر کدام از مجلدات آن، گواه بارز این ادعاست. در بغداد هشتم تیرماه ۱۳۸۸ محمد حقوقی، ملک این جهانی و نهاد و به مصداق «ای بسا آرزو که خاک شده»، کار تدوین مجلدات بعدی شعر زمان ما، نافر جام ماند.

آنچه اینک برابر خواننده است دوره‌ای جدید از این مجموعه است که به رابع حاصل تلاش و تتبع محقق و ادیب معاصر «فیض شریفی» است که به روایت ایشان زنده‌نام «حقوقی» شش ماه پیش از فرو نهادن قلم، دوام و پیگیری و تألیف سایر مجلدات را بدو سپرده بود.

در دوره‌ی جدید، فراهم آورنده سروده‌های «سیمین بهبهانی»، «نادر نادرپور»، «سیاوش کسرائی»، «نصرت رحمانی»، «منوچهر آتشی»، «سید علی صالحی»،

«یدالله رویایی»، «فریدون مشیری»، «شمس لنگرودی»، «حمید مصدق» و «حسین منزوی» را مطمئن نظر قرار داده و بی آنکه صرفاً قصد تقلید از شیوهی کار زنده یاد حقوقی را داشته باشد باروش و دیدی علمی و مدرن، با واکاوی و جستجوی برگ‌های ادبیات معاصر، ضمن تحلیل و نقد اشعار هر شاعر، به گزینی از سروده‌های اثرگذار شاعران مورد بحث را نیز عرضه کرده است...

«انتشارات نگاه» مفتخر است در آغاز دهه‌ی پنجم فعالیت‌های فرهنگی‌اش، در کنار چاپ آثار بزرگان ادب معاصر ایران، بار فرونهادی زنده یاد محمد حقوقی را دگر بار بر دوش گرفته و با چاپ دیگر مجلدات آن که به سعی «فیض شریفی» فراهم آمده، این بار را به سر منزل مقصود برساند. به یقین این مجموعه همراه با تجدید طبع مجلدات پیشین، چنانکه گفته آمد مجموعه‌ی «شعر زمان ما» را به گنجینه‌ای بی‌بدیل بدل خواهد کرد که هیچ آشنا به شعری از آن بی‌نیاز نخواهد بود...

در انتهای کلام، یادی دیگر از «محمد حقوقی» این استاد فرهیخته و شعرشناس شاخص داشته باشیم که به قول سهراب سهری در شعر «دوست»:

«بزرگ بود

و از اهالی امروز بود

و با تمام افق‌های باز نسبت داشت...»

علیرضارئیس دانایی

پیش‌گفتار

شعر زمان ما با تمام کتاب‌هایی بود که آقای محمد حقوقی، به همت انتشارات نگاه، هر فصل یکی از جلد این آن را منتشر می‌کرد.

شاعران بزرگ معاصر ایران که در این کتاب‌ها، شاخصه‌ها و چگونگی شعر آنان و به تقریب همه‌ی جوانب کار آنان را در بر گرفته بود، نیما، اخوان، شاملو و سپهری بودند.

مرگ تأثرآور و نابهنگام آقای حقوقی، باعث توقف این مجموعه‌ها شد. شاید شش ماه پیش از این اتفاق غم‌انگیز بود که ایشان تلفنی از من خواست تا این کار را پی بگیرم. از آن‌جا که دکتر ایرج صف‌شکن از گفت‌وگویی نگارنده‌ی این واژگان با جناب حقوقی آگاهی داشت، این مطلب را با مدیریت انتشارات نگاه در میان نهادم و ایشان با توافقات و تفاهات و تعهداتی که در قبال مجموعه‌های یاد شده دارند، پذیرفتند تا برای آشنایی بیشتر شاعران جوان و دانشجویان، شاعران دیگری که در ادبیات معاصر ایران تأثیر بلامنازع‌ی داشته‌اند، مورد نقد و تحلیل و بررسی قرار گیرند.

بر همین مبنا شاعرانی چون نصرت رحمانی، نادر نادرپور، منوچهر آشنی، سیاوش کسرای، سیدعلی صالحی و... که در پیوند با شاعران گروه اول بوده‌اند، در وهله‌ی اول در نقد و تحلیلی خطی و زمانی مورد بررسی قرار می‌گیرند. به معنی دیگر به جز چگونگی سرایش شعرها و زبان شعری، درون‌مایه، جهان‌بینی و تأثیرپذیری و تأثیرگذاری آنان، ساختار شعری و فضاهای ویژه و توانمندی‌های

شاعرانه و ضعف‌های آنان، زمینه‌های سیاسی اجتماعی و تبیین و تشریح اشعار و دیدگاه شاعران و منتقدان و محققان در پایان کتاب مورد توجه قرار می‌گیرد. طبعاً در نقد و بررسی آثار شاعران فوق‌الذکر، انتظار خواننده‌ی پیشینه‌خواه خلاق آن است که نگارنده این سطور از نگره و ثرم خود و نه کی‌ی برداری از محقق قبلی، شاعر رادر برابر دیدگان مخاطبان قرار دهد. بر همین مبنا، در این نوشتار، بازنمون‌های تصویری و بوطیقای هنجارین و وزن عروضی و موسیقی درونی شعر و سبک فروزین و میانه و فخیم و سنجه‌ها و سمفونی‌های رنگین‌کمانی و عقلانیت درونی و بیرونی و کرشمه‌سازی‌های هنرمندانه شاعر و همچنین کهن‌شیوگی، میانه‌میانی و مدرن‌گویی شاعر هم در کانون نگاه نگارنده قرار گرفته است:

بنابر همین مقدمات است که این کتاب‌ها به دو بخش تقسیم شده‌اند.

(۱) مقدمه (همه شاخصه‌های سبکی شاعر)

(۲) بدنه (به‌گزین شعرهای شاخص شاعر)

WWW.KOOLAH.COM